

Möbelbruket – lärdomar från projektet som industrialiserade återbruket

Projektet Möbelbruket drevs av IDC West Sweden AB mellan maj 2016 och december 2018 och undersökte möjligheterna för ett mer professionellt och industriellt återbruk av möbler för offentlig miljö. Här har vi samlat lärdomar från projektets tre år.

Enorma mängder möbler inom offentlig miljö kasseras årligen. Det finns aktörer inom begagnatmarknaden och återförsäljarledet men det saknades en aktör för kvalitativt återbruk. Möbelbrukets uppdrag blev att utveckla metoder och arbetssätt som uppfyller kraven för offentlig miljö. Rollen blev även att som förmedlare sortera i återbruksfrågorna och vara spindeln i nätet mellan kund och leverantörsnätverket i möbelindustrin.

Några avgörande val som gav Möbelbruket snabba resultat

1. Affären driver utvecklingen framåt

För att få engagerade företag behövs idén skapas i deras eget huvud, och engagemanget kopplas till deras egen verksamhet. Vi kommunicerade inte projekt utan Möbelbruket AB. Hur hade du gjort om du satt i styrelsen för Möbelbruket AB?

2. Dela upp kakan i mindre delar

Projektet fokuserade mycket på att ställa rätt fråga till rätt person i lagom dos. Sortimentet, olika affärsmodeller, fysiska tester, kommunikation och offentlig upphandling har olika nät av människor med olika mål och ingångar.

3. Nyckelpersoner

Alla professionella val görs av rätt yrkeskår. För att Möbelbruket ska lyckas så är till exempel arkitektens föreskrivning och gestaltningsidé en nyckel. Likaså är alla delar i en cirkulär affärsmodell beroende av att alla länkar i kedjan kan sin expertis. Fokus behöver ligga på affärsmodellen för att klara av att brygga över från ett linjärt flöde med dess normer och invanda mönster.

4. Val av möbler - stolar

Projektet valde att fokusera på stolar. Det avgränsade projektet på ett bra sätt och förenklade även kontakten med underleverantörer och marknadens aktörer.

5. Att skapa höjd

Vem är mottagaren av den kommunikation ett projekt skickar ut i nyhetsbrev, instagram med mera? Projektet riktade kommunikationen till den målgrupp (inredningsarkitekter) som kan förstå och höja projektet till en erkänd nivå.

6. Volym

Möbelbruket valde att endast undersöka affärer med minst 20 - 25 av samma modell. Genom att se projektets utmaning i ett industriellt perspektiv skapades en modell där möbelindustrin kan bli den aktören som genomför rekonditionering på ett effektivt sätt. Modellen konkurrerar inte ut enskilda befintliga aktörer utan skapar bättre förutsättningar även för dem.

7. Förmedlare

Projektet agerade förmedlare av återbruksaffärer vilket är ett komplement till branschen som går att digitalisera.

1. Ekonomi

Hur stor den ekonomiska vinningen blir av att rekonditionera en möbel beror på fler saker. Vilken kvalitet den begagnade stolen har, hur många steg som behövs i rekonditioneringsprocessen och vilka tillval som görs. I Möbelbruket var ett 10-tal tillverkande möbelföretag med många års erfarenhet av möbelhantverk anslutna. Arbetssättet var särskilt framtaget med kunskap ur befintlig kravställning inom offentlig miljö, där alla påförda material var miljömärkta med exempelvis Svanen och OEKO-TEX och alla limmer och lacker klarade Möbelfakta.

Möbelbruket rekonditionerade stolar i tre steg

1. Tvätta och stabilisera
2. Ny färg eller lack
3. Omklädsel

Det är inte billigare att rekonditionera en möbel av låg kvalitet än en med hög kvalitet. För att det ekonomiskt sett ska bli billigare att rekonditionera i förhållande till att köpa nytt går prisgränsen för trästolar vid nypriser runt 1300 - 1500 kr. Det är svårt att rekonditionera en trästol under det priset om en vill följa de principer om kvalitativt återbruk i tre steg som Möbelbruket jobbade efter. Avgörande är ofta steg 1, stabilisering, för att garantera en möbels fortsatta livslängd. Stabiliseringen och undersökningen av hur en rekonditionering går till kräver hantverksskicklighet och är det som ofta kostar mest på en trästol. Möbelbrukets priser på rekonditioneringstjänster skapade en prisbild där en stol har 30 - 60 % lägre pris än en ny likvärdig stol. Kunskap hämtad i industrin samt rationaliserade flöden vid volym gav det positiva resultatet.

Värdet av en stol

I det här exemplet, med en stol av modell Wien från Gemla, kostar en ny stol cirka 3 600 kr, exklusive moms i ett standardutförande. VGR kan köpa in denna för cirka 3100 kr. Anta sedan att kostnaden för att källsortera stolen är 150 kr. Total rekonditionering av Wien med stoppad sits kostar ca 1600 kr exklusive moms och med ett nytt OEKO-TEX märkt tyg. En Wienstol från Gemla har då ett fiktivt värde på $3100 + 150 - 1600 = 1\ 650$ kr. Uträkningen lyfter fram det värde en gammal stol kan ha där den står i ett förråd eller liknande.

2. Lagerhantering

Att samla möbler på ett och samma ställe kan ge en bra överblick men det krävs då en mycket tydlig struktur och tanke bakom att hantera ett lager. Möbelbrukets lager på cirka 200 kvadratmeter fylldes snabbt av lite drygt 700 stolar. Det krävde ett arbete med att sortera upp i grupper och användningsområden. Möbelbrukets sortiment delades in i liknande modeller med minst 20 stycken av varje med liknande egenskaper, som till exempel trästolar med ribbor i ryggen. På det sättet skapades volymer av likartade stolar som förhoppningsvis kunde effektivisera rekonditioneringen. Under arbetets gång framkom det även att det krävs volym för att kunna industrialisera återbruket och då helst över 25 stycken av samma modell.

Lagerekonomi

Kostnaderna nedan är antagande då volym spelar stor roll men de är en bra uppskattning. Det innebär att kostnaden för en stol, som lagras i 6 månader och hämtats i Göteborg, är ca 110 - 125 kr/stol. I de priser Möbelbruket arbetat med mot slutkund finns ett påslag på cirka 150 kr på stolen för lager, hantering, overhead och (fiktiv)vinst.

Kostnader:

- Hyra / år; 86 000 kr
- Maxantal stolar; ca 1000 stycken
- Kostnad per stol (om vi beräknar 6 månaders genomloppstid i lagret); Ca 40 kr / stol
- Hanteringskostnader; Ca 15 - 25 kr
- Transport från Göteborg till Tibro; cirka 50 kr

Bedömningsunderlag

Ett bedömningsunderlag förenklar beslutet om en möbel skall lagras eller gå till deponi. En bedömning kan ske enligt punkterna nedan. Kan dessa frågor besvaras med ett ja, kan möbeln lagras i väntan på att någon efterfrågar en sådan produkt. Om det är nej på någon fråga ska möbeln gå till deponi och källsortering.

1. Är möbeln av en kvalité som innebär att den är värd att återbruka? Miljömässigt och ekonomiskt. Eventuellt klassificeras de som "bra för begagnat" eller "bör rekonditioneras".
2. Kommer det finnas behov för detta i framtiden?
Vilken typ av användning skall den sparas för? Har ni redan stora volymer för samma ändamål/samma sort?
3. Är möbeln okej ur säkerhetssynpunkt och miljösynpunkt?
4. Klarar möbeln den ekonomiska/miljömässiga kvoten som ställts upp?

3. Miljöbesparing

Den miljömässiga vinsten att återbruka och rekonditionera en stol är alltid god. RISE gjorde en beräkning åt Möbelbruket som visar växthuseffekten på nyproduktion kontra åtgärden renovering via hela Möbelbrukets process. En rekonditionerad trästol halverar utsläppen mot en nyproducerad och om en metallstol går igenom samma process minskar utsläppen hela fem gånger.

	Nyproduktion	Renovering
Trästol	6 kg CO ₂ -ekv	3 kg CO ₂ -ekv
Metallstol	25 kg CO ₂ -ekv	9 kg CO ₂ -ekv

Tabell 3 Växthuseffekten av åtgärden att nyproducera en stol jämfört med åtgärden att renovera.

Trästolen Vienna ovan får då kvoten 550 (1650/3) då en trästol sparar minst 3kg CO₂ vid 100% rekonditionering.

En kvot på till exempel 200 kan vara ett riktvärde för att avgöra hur en gammal produkt skall hanteras i återbruksperspektiv. Med miljön i fokus men ändå med hänsyn till ekonomin i hanteringen. Då skapas även förutsättningar för att återbruka lite billigare möbler genom att välja en lägre grad av rekonditionering (till exempel endast steg 1). Det ger även ett billigare rekonditioneringspris och en bättre kvot.

4. Råd vid upphandlingar

Marknaden för begagnat och rekonditionerat är fortfarande outvecklad och utan den infrastruktur och kontroll som nya möbler har. Denna marknad kommer alltid innebära en större risk för både köpare och säljare än nya möbler.

Några tankar från projekt som kan förbättra upphandlingsprocessen;

- Ställ krav på garantiåtagande. 2 år på rekonditionerade delar och 5 år på nytt material som tyg, skivor och polyeter.
- Ställ krav på att alla tillförda material i en rekonditionering ska uppfylla Möbelfaktas miljökrav.
- Be om en skriftlig beskrivning av processen möbeln skall gå igenom i rekonditioneringen.
- Ta fram ett enkelt offertunderlag med bilder, uppskattning av skicket och vad ni vill ha utfört.
- Tänk på att detta är en ny marknad under framväxt. Kväv den inte i för mycket regler, hårda krav och pappersarbete. Även leverantörerna på denna marknad behöver känna att det är enkelt, kul och givande att investera i rekonditionering.

Slutord

Under projekttidens slut börjar Möbelbruket märka en allt större efterfrågan på den affärsmässiga delen av projektet. Stockholms stad, Malmö stad och Göteborgs stad kontakter Möbelbruket i undersökande dialog under hösten. Göteborgs stad informerar Möbelbruket i slutet av oktober 2018 att de kommer gå ut med en upphandling under våren 2019 särskilt för återbruk och rekonditionering av möbler.

För att Möbelbruket ska kunna delta i en upphandling krävs en bolagisering. Dialog kring namnet Möbelbruket förs med IDC West Sweden AB och VGR. Det beslutas att namnet Möbelbruket inte kan följa med ett bolag utan möjligheten ska finnas att fortsätta undersöka frågor inom återbruk.

I februari 2019 bildar Jenny Ekman, Stefan Lundberg och webbyrån Mindius Labs företaget Sajkla AB. Sajkla tog över kontakten med leverantörsnätverket som projektet sedan tidigare samarbetat med; Anton Wards Möbelfabrik, Lundbergs Möbler, Möbelboning, OFFECCT, Olby Design, SMEA, Stolfabriken, Tapetserarlag1 och Tre Sekel. Nu kan Sajkla vara med i upphandlingar och börja sälja till en marknad där fler och fler börjar efterfråga kvalitativt industriellt återbruk.

Involverade parter i projektet

Kvalificerad rådgivning: Stefan Lundberg, Lundbergs Möbler med lång erfarenhet inom möbelbranschen.

Operativ kommunikatör: Anna German utbildad projektkoordinator från Hantverksakademien och operativ kommunikatör anställs på IDC med del i Möbelbruket. Medskapare av kommunikationsplan för Möbelbruket.

Externa tjänster

Konstnärlig dokumentation: Carolina Jonsson, videokonstnär - professionell dokumentation och konstnärlig höjd inom all utåtriktad kommunikation.

Leverantörsnätverket:

OFFECCT, Kinnarps – konsulterande partners
Stolfabriken, Facctory, Tre Sekel – avtalspartners juridiska affärer 2018
SMEA, Möbelboning, AntonWards Möbelfabrik, Tapetserarlag 1, Lundbergs möbler, Olby utökat leverantörsnätverk med letter of intent inför bolagisering 2019.

Digitalisering: Teknikföretaget Mindius med Camilla Bergman och Christer Hedman. Mindius bygger pilotens första hemsida med tillhörande nyhetsbrev och sedan fortsatt löpande uppdrag i att utveckla funktioner tillsammans med projektgruppen.

Forskning: RISE Miljöberäkning. Beräkning på miljöeffekt vid processen för industriell rekonditionering kontra nyproduktion. Nyckelperson: Frida Røjne

Logistik: Uno Johanssons åkeri och Emanuelssons åkeri som hämtat möbler på olika sjukhus.

Offentliga aktörer: SKAS, Nu-sjukvården i Trollhättan och Uddevalla, Borås och Alingsås, Sahlgrenska sjukhuset. Samtliga har skänkt möbler till Möbelbruket och några även gjort beställning på rekonditionering.

Offentliga aktörer besöker Möbelbruket:

Många offentliga aktörer har besökt Möbelbruket under projekttiden. Bland annat VGR – Tage, Miljösamordnare för Närhälsan, Cirkulära Göteborg och Göteborgs stad, Politiker, HDK, Svanen, TMF. Besöken har varit mycket populära och spridit kunskap.